

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.22.645/2017/7.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke

Dr. Zumbók Péter előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

dr. Szabó Balázs Gábor ügyvéd

Az alperesek:

... I. rendű

... II. rendű

... III. rendű

Az I. és II. rendű alperesek képviselője:

Dr. Simon Tünde ügyvéd

A per tárgya:

szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítéltábla Pf.II.20.245/2016/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Tatabányai Törvényszék 20.P.20.253/2016/15.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felek 2008. november 21-én közjegyzői okiratba foglalt „ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott lakáshitel kölcsönszerződést” kötöttek. Az I. rendű alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy 10.000.000 forint összegnek megfelelő svájci frankban nyilvántartott kölcsönt nyújt a felperesnek és a III. rendű alperesek mint egyetemleges jogosultaknak, akik a kölcsön biztosítékaul a számú ingatlanukra jelzálogjog bejegyzését

engedték.

- [2] A szerződés III. pontjának második és harmadik bekezdései a következőket tartalmazták: „[a] Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az Adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az Adósoknak a Hitelezőnél vezetett számlái és a Hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az Adósok és a Zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az Adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a Hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

A kereseti kérelem, valamint az I. és II. rendű alperesek védekezése

- [3] A felperes módosított keresetében a szerződés fenti kikötése, és egy, a zálogfedezet kiegészítésével kapcsolatos rendelkezése tisztességtelenségének, s ezáltal semmisségének, valamint annak megállapítását kérte, hogy a szerződés az érvénytelen feltételek nélkül érvényes és hatályos a felek között. Álláspontja szerint azzal, hogy alávetette magát az I. rendű alperes könyveiben és nyilvántartásaiban szereplő adatoknak, a felek közötti jogvita esetén fogyasztóként köteles bizonyítani a tartozás banki kimutatástól eltérő összegét, ami a bizonyítási teher megfordulását és a helyzetének jelentős elnehezedését eredményezi. Ezért az idézett szerződéses rendelkezés a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelenségnek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdésének j) pontjába ütközik. A R. 1. § (1) bekezdésének b) pontját pedig azért sérti, mert az I. rendű alperest kizárólagosan feljogosítja a felperes teljesítése szerződésszerűségének megállapítására.
- [4] Az I. és II. rendű alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adó ítéletet hozott. A szerződés III. pontjának második és harmadik bekezdéseiben foglalt rendelkezés érvénytelenségét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. §-a alapján vizsgálta, és figyelemmel volt a R. 1. § (1) bekezdésének b) és j) pontjaira. Rögzítette, hogy a szerződés e kikötése a bank számláit, bizonylatait tekintette irányadónak, és elfogadtatta az ügyféllel, hogy az általa ez alapján kimunkált és meghatározott tartozás szolgáljon olyan közokirat alapjául, amelynek felhasználásával végrehajtási eljárás kezdeményezhető. A közjegyző által kiállított irat a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 195. § (1) bekezdése szerinti közokirat,

amellyel szemben - az I. rendű alperes hivatkozásának megfelelően - helye van ellenbizonyításnak. A bizonyítási teher azonban a közokiratba foglaltakat cáfolni kívánó felperest terheli, mégpedig olyan esetben is, amikor az I. rendű alperes kezdeményez eljárást. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a tisztességtelenség szempontjából egyébként sem annak van jelentősége, hogy a közokirattal szemben helye van-e bizonyításnak, hanem annak, hogy a bizonyítási teher megfordul, ezáltal nehezítve a fogyasztó helyzetét. A támadott szerződési feltétel ezért sérti a R. 1. § (1) bekezdésének j) pontját, ez okból tisztességtelen, s így semmis.

- [6] Az I. és II. rendű alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a szerződés III. pontjának második és harmadik bekezdéseiben foglalt kikötés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet elutasította, ezt meghaladóan - a másik szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránti keresetnek helyt adó rendelkezés tekintetében - az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [7] Utalt arra, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 206. § (1) és (2) bekezdéseinek megfelelően az adósok rendszeres tájékoztatást kaptak a tartozás nyilvántartott összegéről, és ha a tájékoztatásban foglaltakat vitatták, részletes elszámolást kérhettek, akár a végrehajtás megindulását követően is. Ha a hitelező a követelését peres úton érvényesíti, akkor őt terheli a tartozás összegének bizonyítása, és az erre vonatkozó tényállításai a saját nyilvántartásán alapulnak. Az adós ezt vitathatja, ebben az esetben a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően az állításait neki kell bizonyítania, és a bizonyításnak ezt a menetét a szerződés sérelmezett rendelkezése nem befolyásolja. A Pp. 369. §-a alapján kezdeményezett végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben az alapul szolgáló tényállításai bizonyítására ugyancsak az adós köteles.
- [8] A szerződés tehát nem biztosít több jogosultságot a pénzügyi intézménynek, és nem ró többletterhet a fogyasztóra annál, mint ami a hivatkozott jogszabályi rendelkezésekből egyébként fakad. A Ptk. 209. § (5) bekezdésének második fordulója értelmében pedig nem minősülhet tisztességtelennek a jogszabályi előírásoknak megfelelően meghatározott szerződéses kikötés. A jogerős ítélet indokai szerint az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a kifogásolt rendelkezés alapján az I. rendű alperes dönt az adós szerződésszerű teljesítéséről, a R. 1. § (1) bekezdés b) pontjának téves értelmezésén alapul.

A felülvizsgálati kérelem

- [9] A felperes felülvizsgálati kérelmében - tartalmilag - a jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztató részében való hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének e részében való helybenhagyását, másodlagosan az

elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására kérte. Megismételte azt a kereseti érvelését, hogy a szerződés III. pontjának második és harmadik bekezdéseiben írt kikötés a R. 1. § (1) bekezdésének b) és j) pontjaiba ütközik, és emiatt tisztességtelen. Emellett eljárási szabálysértésként a Pp. 206. § (1) bekezdésének és 221. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [10] A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [Pp. 272. § (2) bekezdése]. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti [1/2016. (II.15.) PK vélemény 3. pontja].
- [11] A felperes eljárási szabálysértésként a Pp. 206. § (1) bekezdésének és 221. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott. A felülvizsgálati kérelmében e törvényhelyeket idézte, és míg az előbbi esetében azt állította, hogy a bíróság döntése a bizonyítékokból levont nyilvánvalóan helytelen, téves és okszerűtlen következtetés eredménye, addig az utóbbival kapcsolatban arra utalt, hogy az említett körben az ítélet indokolása a Pp. 221. § (1) bekezdésének második mondatában foglaltakat sem tartalmazza. A jogszabálysértés tartalmi körülírása keretében ugyanakkor a felperesnek részletesen ki kellett volna fejtenie, hogy a bíróságok bizonyítékértékelési tevékenységét milyen okból, és mely, a per eldöntése szempontjából lényeges tények tekintetében támadja, továbbá álláspontja szerint a jogerős ítélet indokolásának miféle konkrét hiányosságai vannak. A felülvizsgálati kérelem ezért ebben a részében érdemben nem volt vizsgálható.
- [12] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [13] A Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott - az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztató és ebben a keretben a keresetet elutasító - rendelkezése a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő.
- [14] A Ptk. 209. § (3) bekezdése szerint külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni. A R. 1. § (1) bekezdésében foglalt ún. fekete lista a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülő szerződési feltételek

példálózó jellegű felsorolását tartalmazza. A R. 1. § (1) bekezdésének b) pontja azt a szerződési feltételt minősíti tisztességtelennek, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e. A felek között létrejött kölcsönszerződés III. pontjának második és harmadik bekezdéseiben írt feltétel azonban ennek nem volt megfeleltethető, az I. rendű alperes számára a saját szolgáltatása szerződésszerűségének megállapítását nem tette lehetővé.

- [15] A R. 1. § (1) bekezdésének j) pontja értelmében az a szerződési feltétel tisztességtelen, amely a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg. A bizonyítási teher eljárásjogi fogalom, és azt határozza meg, hogy a bizonyítatlanság következményei melyik fél terhére esnek. A bizonyítási teher megoszlásának általános szabálya szerint valamely a per eldöntése szempontjából jelentős tény bizonyítatlan volta annak a félnek a terhére értékelendő, akinek e tény bizonyítása kellett volna. Ehhez képest a bizonyítási teher átfordulása azt jelenti, hogy a fő- és ellenbizonyítás iránya felcserélődik.
- [16] Mindezek miatt abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a támadott szerződési feltétel a felperes részéről tartozáselismerő nyilatkozatnak tekinthető-e. Tartozáselismerés esetén ugyanis a bizonyítási teher megfordul, és az adósnak kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn (BH1991.439.).
- [17] A fél nyilatkozatához a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik (EBH2000.309.). E követelménynek - már fennálló, összegében is meghatározott tartozás hiányában - az adott szerződési feltétel nem felelt meg, ahhoz a tartozáselismerés már ismertetett joghatása nem kapcsolódhatott.
- [18] Ennek megfelelően abban az esetben, ha az I. rendű alperes a szerződésből eredő követelését a felperessel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósítottak a felperes részére, a felperes mennyit teljesített, és ennek eredményeként mekkora a fennálló tartozása. Az I. rendű alperes erre vonatkozó tényállításai nyilvánvalóan a saját nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban a perben a nyilvántartás elszámolási elveit, módszerét és adatait be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha a felperes mindezeket követően is azt állítja, hogy az elszámolás nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, illetőleg a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkozik, hogy részéről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhet (EBH2018.G.1.).
- [19] A Kúria kiemeli továbbá, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 23/C. § (1)-(2) bekezdéseinek értelmében a közokiratba foglalt kölcsönszerződés, illetve egyoldalú

kötelezettségvállalás alapján az adós tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elegendő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH1997.348., BH2002.491., Pfv.I.21.783/2016/5.).

- [20] Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok a ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak. A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné (BH2018.146).
- [21] Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor került, az adós a tartozását valóban csak a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, a fentiekben ismertetett szabályokból következik. A peres felek között létrejött szerződés e vonatkozásban sem biztosít több jogosultságot az alperesek részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperes terhére, mint amelyek az irányadó jogszabályok alapján őt egyébként megilletnék, illetőleg terhelné (Gfv.VII.30.791/2016/3.).
- [22] A bizonyítási teher pedig a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben is a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul.
- [23] Mivel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és érdemben vizsgálható jogszabályhelyeket [R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjait] nem sérti, ezért a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [24] Felülvizsgálati ellenkérelem hiányában az I. és II. rendű alpereseknek a felperes által megtérítendő felülvizsgálati eljárási költsége nem merült fel.
- [25] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdésének megfelelően tárgyaláson kívül bírálta el.
- [26] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2018. október 11.

. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Zumbók Péter s.k. előadó
bíró, Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin s.k. bíró